Вийан лийжэ СССР шэмэр-шамычлан пийалым кондышо мэмнан Октьабрь рэвольуций!

1937 ий 7 НОИАБРЬ № 81 (365) Акшэ 5 ыр.

8-шэ ИЙ ЛЭКТЭШ

Чыла эл пролэтар-шамыч, ушныза!

Рвэзэ коммунист

ВЛКСМ Маробком дэн Горком орган

ЭРЫКАН ДА СЭНГЫШЭ КУГУ ЭЛ

Тачэ Кугу Октьабрь рэвольуций лиймылан 20 ий тэмэ. 1917 ийыштэ Лэнин-Сталин партий вуйлатымэ почэш, Российысэ пролэтариат шэмэр крэсаньык-шамыч полшымо дэнэ капиталист дэн помэщик властьым сўмырэн, пашазэ классын диктатуржым ыштыш.

Тидэ 20 ий коклаштэ большэвик партий дэн калыкын йöратымэ вождьшо кугу Сталин вуйлатымэ дэнэ мэмнан эл историчэский чаплэ сэнгымаш-шамычым ыштэн, 20 ий ожно пашазэ класс дэн шэмэр крэсаньык „Чыла властьым совэтлан" лозунг дэнэ Октьабрьын сэнгымашышкыжэ кайэныт гын, ындэ нуно пролэтар рэвольуцийын 20 ийдалыкшым социализм условийыштэ „Вийан лийжэ Сталинский Конституций" лўман лозунг дэнэ вашлийыт. Ожно капиталист дэн помэщик кашак озаланымэ, почэш кодшо, кўчызэ, толалтшэ элым тўньамбалнэ овчыл, вийан, классдымэ социалист государствыш с а в ы р ы м э. Мэмнан дэнэ социализмын пэрвоклассэнэ индустрийжэ ышталтын. СССР куатлэ обороноспособностьан, йöршэш самостойатэльнэ да капиталист эл-шамыч дэч нэзависимо, тўньаштэ эн дэмократичнэ Сталинский Конституцийан эл лийын.

Тыгыдэ, почэш кодшо крэсаньык озанлыкым пэрвоклассэнэ тэхникэ дэнэ вооружитлымэ, шолдыра коллэктив озанлыкыш савырымэ.

Мэмнан элыштэ партий вуйлатымэ почэш чыла калык пўтынь наций кумда, волгыдо корно дэнэ онычко кайа. Лач мэмнан социализм элыштэ гына кэч могай нацийланат, пўтынь молодьожлан тунэмаш, наукын чыла отраслыжэ дэнат шинчымашым налаш чыла йöным ыштымэ. Мэмнан дэнэ пашам ышташ, канаш, шонгэммэкэ социальнэ обэспэчэнийым налаш права уло.

Социализм СССР-ысэ шуко миллионан армийын кугу творчэский вийжым пожалтэн. Лэнин—Сталин партийын вуйлатымыжэ почэш мэмнан родинын эргыжэ дэн ўдыржö-шамыч арктик дэн тэнгызлаштэ, шахтылаштэ да вўд йўмалнэ—чыла вэрэат гэроичэский сэнгымашым, тўньамбал рэкордым ыштат.

Пэлэдшэ родинын шуко миллионан калыкшэ дэнэ пырльа марий калыкат эрэ онычко кайа. Большэвик партий вуйлатымэ почэш пийалан да вэсэла илышым ышта.

Ожно маска илымэ пич чодраштэ кугу кагаз комбинатым ыштымэ. Тидэ комбинат тачэ пэрвой тонн цэльулозым пуа.

Рэспубликыштына 3 вуз, лу дэнэ пэдагог училищэ, шўдö дэнэ кыдалаш школ да пэлэ кыдалаш школ, пэш шуко тўнгалтыш школ-шамыч улыт.

Эл дэнэ пырльа мэмнан рэспубликыштат шўдö дэвэ стахановэц шамыч кушкыныт да кушкыт. Тэвэ Костин, Толстова Ньура, П. И. Кузнэцов (Бумстрой), МТС дэн колхозла гыч А. Коноплёва, Макарова, Лэбэдэва, М. Иванова, Богданов, Рäбинин да моло йолташ шамычымат рэспублик мучко палат.

Вашкэ элна мучко у Сталинский Конституций нэгызэш Вэрховный Совэтыш дэпутат-шамычым сайлэна. Вэрховный Совэтыш дэпутатлан коммунист партий дэн родинылан прэданнэ, тушман вашталэш чакныдэ кучэдал моштышо йэнгым сайлэна. Вэрховный Совэтыш дэпутатым сайлымаш—тидэ пэш кугу права, чаплэ пийал.

Тыгай права ик капиталист государствыштат укэ. Тушто пашазэ дэн шэмэр калык эн правадымылан шотлалтыт, чытэш лийдымэ нэлэ условийыштэ илат. Нуным фашист, империалист кашак вийан эксплоатироватлат.

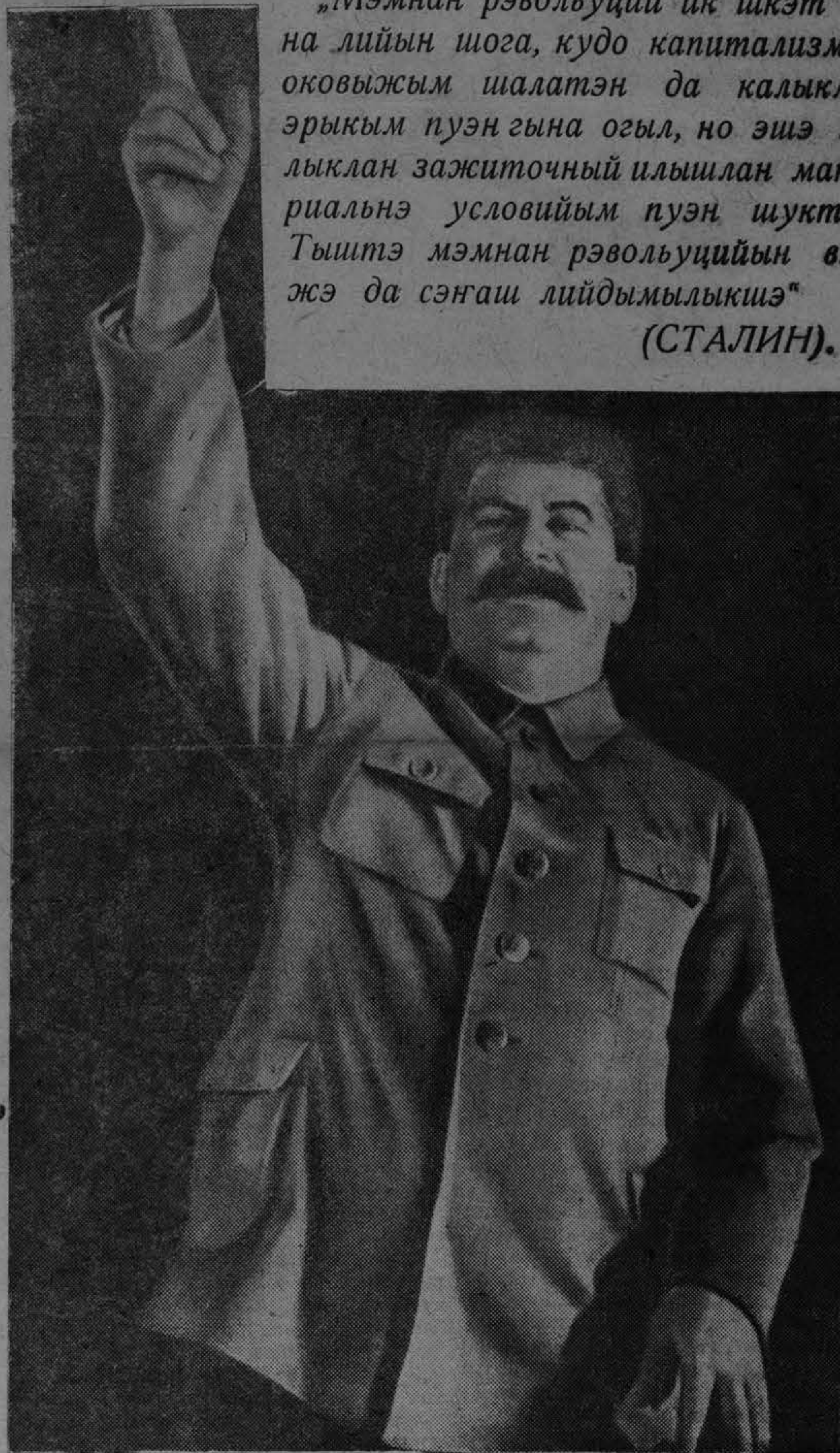
Калык тушман—троцкист-бухаринэц бандит кашак буржуазнэ националист тўшка мэмнан элысэ эрыкан шэмэр калыкым кулыш савыраш, социалист родинанам фашист кашаклан ужалаш тыршэныт. Укэ, нуно шонымашкышт ышт шу! Кугу Сталин вуйлатымэ коммунист партий писэ шинчаж дэнэ ужын, нуным разоблачитлыш да тушманын кодшо косажымат чаманыдэ пытара.

Тачэ кэчын СССР-сэ шэмэр калык вўран фашизм дэн интэрвэнт кашак ваштарэш, эрык вэрч кучэдалшэ гэроичэский испан калыклан, да Йапон захватчик-шамыч ваштарэш шкэнжын нэзависимостьшо вэрч кучэдалшэ китай калыклан иза-шольо саламым колта.

Мэ Лэнин-Сталин знамым, ш к э н а н рэвольуционый бдитэльностьнам эша кўшкö нöлтэна. Адакат у, кугу сэнгымаш-шамыч вэрч Сталинла куатлын кучэдалына.

„Мэмнан рэвольуций ик шкэт гына лийын шога, кудо капитализмын оковыжым шалатэн да калыклан эрыкым пуэн гына огыл, но эшэ калыклан зажиточный илышлан матэриальнэ условийым пуэн шуктэн. Тыштэ мэмнан рэвольуцийын вийжэ да сэнгаш лийдымылыкшэ"

(СТАЛИН).

В. РОЖКИН

ЧАПЛЭ ПАЙРЭМ

Мэмнан шўмна пийал дэн тэмын,
Тўсна куан дэн шыргыжэш,
Лач коло идалык тачэ кэчын,
Кугу Октьабрь, тылат тэмэш.

Изак-шольак латик рэспублик
Пайрэмыш лэктыч рўж чылан.
Йыр-ваш авалтыш сылнэ мур йўк—
Олам, пасум да йыр йаллам!

Мэ руш, армäн, казак, бурäт,
Грузин, туркмэн, узбэк, молат—
Пырльа ик ой дэн чот кэлшэн,
Парадыш лэкна танг тошкэн.
Кузэ гын, тачэ от куанэ!
Сай дэч сай маршым вэл луктат.

Мэмнан пэлэдшэ эл ўмбалнэ
Тўжэм пропэллэр танг мурат.
Йошкар Столицыш почын корным
Канал дэн Йул йога шыман.
Пэш писын кайшэ пароходым
Москваш вўда вик капитан.

Эл мучко шурно чаплын шочын
Вўдла йога олаш обоз.
Чодра, пасу да олык гочын
Чыма пэш писын паровоз.
Пилот, морьак, изобрэтатэль,
Тунэмын лэкшэ лэйтэнант,
Уста артист, мастар писатэль—
Кэч кö мэмнан дэн пийалан!.

161

В. И. Лэнин дэн И. В. Сталин 1917 ийыштэ Смольныйышто красногвардэйэц-шамыч дэнэ мутланат.
Художник Васильэвын сӱрэтшэ (В. И. Лэнин Цэнтральный музэй).

ОКТЬАБРЬ КЭЧЫЛАШТЭ

3 (16) октьабрьыштэ

Цэнтральный Комитэт восстаньэ жаплишэммым ужын, Владимир Ильич Лэнинным Пэтроградыш ӱжыкташ рэшитлэн.

8 (21) октьабрьыштэ

Ик финский йолташын пачэрыштыжэ шукэртэ огыл гына Пэтроград гыч толшо В. И. Лэнин Сталин йолташ дэнэ ваш лийын.

10 (23) октьабрьыштэ

Цэнтральный Комитэтын засэданьыжэ. Тидэ засэданьыштэ Лэнин лийын. Вооружонный восстаньэ нэргэн рэшэний приниматлалтэш. Тидэ рэшэний ваштарэш прэдатэль-шамыч Зиновьйэв дэн Камэнэв голосоватлат.

12 (25) октьабрьыштэ

Цэнтральный Комитэтын ончыктымыжо почэш Пэтроградский Совэт Войэннэ-Рэвольуционный комитэтым ышта.

16 (29) октьабрьыштэ

Цэнтральный Комитэтын расширэнный засэданьыжэ. Восстаньэ нэргэн рэзольуций пэҥгыдэмдалтэш. ЦК восстаньым практичэский вуйлаташлан „пӓтьоркым" сайла. Тидэ „пӓтьоркыш" Сталин, Свэрдлов, Дзэржинский, Бубнов да Урицкий йолташ-шамыч сайлалтыт.

18 (31) октьабрьыштэ

Нэпартийный газэтэш измэнник-шамычын—Зиновьйэв дэн Камэнэвын—подлый писмашт пэчатлалтэш. Тидэ писма гыч вооружонный восстаньэ йамдылымым тушман палэн налэш.

19 октьабрьыштэ (1 нойабрьыштэ)

Измэнник-шамычын шижтарымэ контррэвольуций вийым пога. Пэтроградыш вашкэ гына йункэр-шамыч ӱжалтыт, олан тӱрлӧ частьлашкыжэ казак-шамыч шогалталтыт.

20 октьабрьыштэ (2 нойабрьыштэ)

Врэмэнный правитэльствэ В. И. Лэнинным арэстоватлымэ нэргэн кокымшо приказым пуа.

Пэтроградыштэ Йошкар-гвардэйэц-шамычын оласэ конфэрэнцийышт почылтэш.

24 октьабрьыштэ (6 нойабрьыштэ)

5 часат 3 минут эрдэнэ йункэр-шамыч большэвистский газэт-шамычым—„Рабочий путь" дэн „Солдат"—пэчатлымэ типографийыш кэржалтыныт.

6 час эрдэнэ пашазэ-шамыч типографий дэк погынат, да йункэр отрӓд-шамычым авырэн налыт.

Эрдэнэ Смольныйышто большэвик партий Цэнтральный Комитэтын засэданьыжэ лийын. Тидэ засэданьыштэ наступлэньым тӱҥалмэ нэргэн рэшэний луктал тэш.

Кэчывалым Цэнтральный крэпостьын гарнизонжо восстаньэ могырыш кусна.

5 **часыштэ** Йошкар гвардэйэц-шамыч тэлэграфым налыт.

Кастэнэ Владимир Ильич Лэнин РСДРП(б) ЦК аш писмам воза. Тидэ писмаштыжэ вооружонный восстаньым кызытак тӱҥалаш кӱшта.

Пэл йӱд жапыштэ Владимир Ильич Лэнин Самсоньйэвский пэрэулко лукышто шылын илымэ пачэржым кода да Смольныйыш кайа.

Йӱдым Сталин йолташ Лэнинлан ЦК-н пытартыш кана лукмо рэшэнийжэ нэргэн информироватла.

25 октьабрьыштэ (7 нойабрьыштэ)

5 **час эрдэнэ** Гэльсингфорс гыч миноносэц-шамыч толыт да восставатлышэ-шамычлан полшаш Нэваш пурат.

Эрдэнэ Кэрэнский Зимний дворэц гыч куржэш.

10-11 час **эрдэнэ** рэвольуционный морьак-шамыч войэнный портым радиостанцыгэ да у Адмиралтэйствым налыт, штаб пашайэҥ-шамычын вуйлатышыштым арэстоватлат.

2 **час 35 минутышто** пашазэ дэн салтак дэпутат шамыч Совэтын засэданьыжэ тӱҥалэш. Лэнин Совэт властьын задачыж нэргэн докладым ышта.

10 **часат 45 минутышто** Пашазэ дэн салтак дэпутат-шамыч Совэтын кокымшо Всэроссийский Сйэздшэ почылтэш.

11 **часыштэ** Пэтропавловский крэпость дэн „Аврора" крэйсэрын орудийышт гыч Зимний дворэц ӱмбакэ лӱлдмаш тӱҥалын.

2 **час йӱдым** Зимний дворэцым налмэ.

2 **часат 30 минутышто** Врэмэнный правитэльствын члэныштым арэстоватлымэ.

3 **часат 30 минутышто** II-шо Всэроссийский Совэт Сйэзд Зимний дворэц налмэ да Врэмэнный правитэльствын члэныштым арэстоватлымэ нэргэн докладым колыштэш.

Сйэзд пролэтар рэвольуцийын сэҥымыжэ нэргэн пашазэ, салтак да крэсаньык-шамычлан Лэнинын возымо возванийжым приниматла.

ТАЧЭ КОМБИНАТ ПЭРВОЙ ТОНН ЦЭЛЬУЛОЗЫМ ПУА

Айста историйын страницыжым савырэн пыштэна, иктаж ныл лу ий ожно мо лиймым пӧртыл ончалына.

Волга энэр мучко пароход дэнэ купэц-шамыч коштыныт. Кугу пайдам налашлан йӧным кычалыныт. Волга энэрын шола вэрыштыжэ кушшо пэш чаплэ пӱнчӧ чодра помэщик-шамычым шкэ дэкшэ шупшын. Нуно лӱмын волэн вэрым ончэныт. Иктышт йандау заводым, вэсышт альуминий заводым, кумышышт ширпэ фабрикым ышташ шонэныт. Тидэ вэрышкэ капиталист фирмэ шамыч инжэнэр-шамычым колтылыныт. Нуно проэктым, планым ыштыл кийэныт, смэтым составитлэныт.

Но паша чыла ӱмбаланак вэлэ кодын. Капиталист-шамыч фабрикымат, заводымат ыштэн шуктэн огытыл. Пӱнчӧ чодра тошто сэмынак нэрэн. Тудын улак вэрыштыжэ эрыкыштэ илышэ йанлык гына шкэ мурыжым мурэн.

Ындэ историйын ончыл страницылашкыжэ кайэна. Капиталист шамычын ончэн, кӧранэн коштмо вэрыштэ Совэт правитэльствэ кугу комбинатым ышташ пунчалын. 5-6 ий ожно тыгак инжэнэр-шамыч толыныт. Но нинэ ожнысо инжэнэр-шамыч огыл, а совэт инжэнэр-шамыч. Нуно комбинатым ышташлан планым, проэктым ыштэныт да правитэльствылан пуэныт. Правитэльствэ нунын проэктыштым йӧршылан шотлэн.

1933-34 ийыштэ пич чодрашкэ пэрвой йэҥ-шамыч толыныт. Нуно кугу строитэльствын фундамэнтшылан пэрвой кэрмычым пыштэныт. Строитэльствэ кажнэ ийын кушкын.

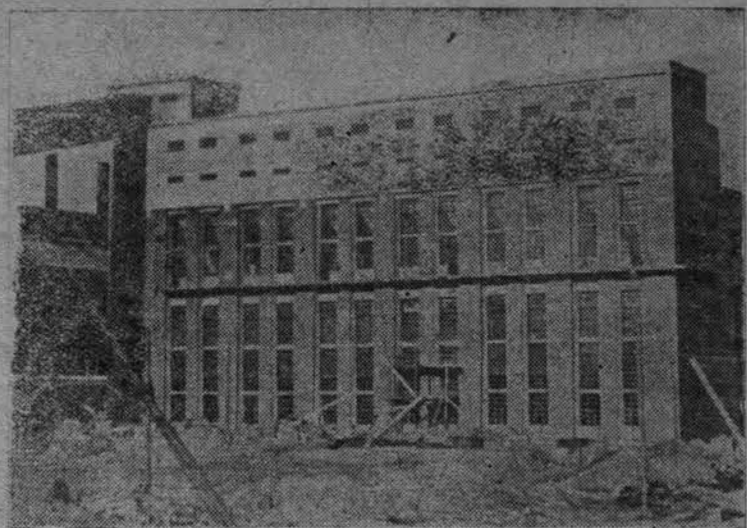
Комбинатым ышташ тӱҥалмылан 4-5 ий лийэш. Историйыштэ тидэ кужу срок огыл. Тугэ гынат, тидэ кӱчык срокыштат большэвистский паша стиль дэнэ куралангшэ пашазэ-шамыч пэш кугу комбинатым чоҥэныт. Лу нарэ утла 4-5 пачашан кугу корпус шамыч, шӱдӧ дэнэ илымэ пӧрт-шамыч, мыньарэ магазин, клуб ышталтын.

Комбинат — большэвистский воспитаньэ школ! Тыштэ тӱжэм дэнэ рвэзэ, ӱдыр-шамыч воспитатлалтыт. Нуно шкэ шинчымашыштым, культурыштым нӧлтат, стахановэц-шамыч армий радамыш ушнат. Нуным комсомол организаций, йӧратымэ производствышт, школ, тӱрлӧ кружок-шамыч шуарэн куштат.

А кӧ ок шинчэ Толстова Ньурам, Костин Иванным, прораб Бородавком! Нуным пӱтынь рэспублик шинча. Нуно кумытын вэлэ огытыл. Бородавко, Костин, Толстова гай знатнэ прэданнэ йэҥ шамыч пэш шукын улыт. Нуно комбинатым стройыш шогалтышаш вэрч пӱйым пурын кучэ далыныт. Шукышт йӱд, кэчэ пашам ыштэныт. Нуно шкэ цэльыштым шуктэныт! Комбинат ходыш колталтын! Тачэ комбинат пэрвой тонн цэльулозым пуа.

Кон. Ал.

Марбумкомбинат.

Марбумкомбинатын ик цэхшэ.

Сайлымэ законым тунэмына

Кугу-Сатнир колхозышто (Киров область, Малмыж район) комсомолэц шамыч сайлымэ законым да сайлымэ закон нэргэн Калинин йолташын статьажым тунэм шогат. Заньатий активнэ эртаралтэш.

Зайцэв В.

Роҥго сэлаштэ лу кэчаш избач курсышто тунэмшэ шамыч (чылажэ 93 йэҥ) Вэрховный Совэтыш сайлымэ нэргэн положэньым да Конституцым лончылышт. Вэрлашкэ кайэн нуно колхоз массэ коклаштэ у сайлымэ законым умылтараш тӱҥалыт.

Копанов Ф.

Ик трудодэньлан 12 килограмм шурно

Роҥго район, „Йошкар энэр" колхоз тэний нигунам уждымо шурным налын. Ик трудодэньлан пырчан шурно 12 килограмм гыч шуэш, мӱй 400 грам гыч логалэш.

В. И. Загайнов.

Вийан лийжэ комсомол—большэвик партийын куатлэ рэзэрвшэ да ўшан полышкалышыжэ! Вийан лийжэ мэмнан родинын шэмэр молодьожшо!

Сўрэтыштэ: мэмнан рэспубликысэ знатнэ тракторист-шамыч: кўшычын—Т. Рябинин (Ронго МТС), Коноплёва Настья (Косолоп МТС), Лэбэдэва (Кырык Мары МТС), М. Афанасьэва (Торйал МТС), Ф. Мансуров (Оршанкэ МТС), Касьанова Настья (Параньгэ МТС).

КОМБИНАТ ДЭНЭ ПЫРЛЬА МЫЙАТ КУШКАМ

Тидэ куд ий ожно лийын. Тунам мый 18 ийаш улам ыльэ.

— Павыл эргым, ындэ изи отыл, полноправный гражданин улат. Тыланэт иктаж могай профэссийым тунэмаш кўлэш,—манын ачам ик икана мланэм ойлыш. Но тудо шкэжын профэссийжэ нэргэн ныматом ыш пэлэштэ, ышат тэмлэ, торэшат ыш ойло.

— Шоналтэм, — манын ачамлан вашмутым пушым.

Ачам мыйын ончыланэм пэш сэрйозно йодышым шындыш. Мланэм йатыр шонаш логальэ. Кок кум тылзэ гыч мый ачан профэссийжымак — мальарлан тунэмаш рэшитлышым.

Шошым вўд кайэн пытымэк, ачам дэн коктын Иваново олаш кайышна. Тушто мый учэниклан ышташ тўҥальым, ачам мальар-шамыч бригадын бригадиржэ ыльэ.

1936 ийыштэ Марий каѓаз комбинатым ыштымашкэ тольым. Туштат мальарлан ышташ тўҥальым.

Изишак комбинат ышталтмэ нэргэн ойлынэм. Тыжак тыгай кугу комбинат ыштэлт шукталтэш, манын ожно шэмэр марий шонэнат кэртын ӧгыл. Совэт власть дэн Сталинский вуйлатымаш гына природым чынжэ дэнак айдэмын илышыжым куштылгэмдымашкэ шогалта. Тидым кызыт кэч куштат ужаш лийэш. Тэвэ ончалза марбумкомбинатым! Мыньар у кугу корпус-шамыч, мыньар илымэ пӧрт; мыньар магазин, рэсторан, могай чаплэ клуб, стадион! А калыкшэ мыньарэ!

Комбинат калыкым воспитатлышэ школ лийын шога. Мый тидым шкэ примэрэм гыч ойлэн кэртам. Мый вэт тышкэ малограмотный, политикым йӧршын шинчыдымэ толынам. Идалыкат кандаш тылзэ жапыштэ мый политик, дэн культур шотышто йатыр кушкынам. Шкэ йӧратымэ пашам тэхникэм сайын тунэм налынам. Кызыт стахановла пашам ыштэм. Нормым 278 процэнтлан тэмэм.

Газэтым, журналым кўрылтдэ лудын шогэм. Кызыт пўтынь эл СССР Вэрховный Совэтыш сайлымашлан йамдылалтэш. Мыйат вийан йамдылалтам, Сталинский Конституцийым, сайлымэ законым тунэмам. А вот 12 докабрьыштэ, сайлымэ кэчын избирательный участкыш голосоватлаш кайэм. Эн пэрвойак мланна пийалым пушо Сталин йолташлан да тудын лишыл соратникыштлан голосоватлэм.

Кузнэцов П. Г.

Марбумкомбинат.

МЭМНАН ДЭКЭ ВЭСЭЛА ИЛЫШ ТОЛЫН

1917 ийыштэ мыйын ачам Йошкар Армийыш рвэзэ Совэт Рэспубликым аралаш кайыш. Нэлэ ыльэ тунам илышна. Йэшыштына мый да авий дэч посна кок ийаш шольым ыльэ. Авий мэмнам пукшэн луктэшлан кулак дэнэ пашам ыштэн илыш. Авий кастэнэ паша гыч нойэн толэшат, мэмнам бадалэн шорташ тўҥалэш ыльэ.

Ачийын толмыжым кажнэ кэчын вучышна. Но вучымыка эрам лийэ. Ачий мэмнан пийалан илыш вэрч бэлогвардэйэц-шамыч вашторэш кучэдалмашэш колыш. Мэ тудын эргыжт, тидын дэнэ моктанэна. Кўлэш лийэш гын, шольым дэн пырльа шкэнан пийалан илыш вэрч кучэдалаш кайаш йамдэ улына.

1931 ийыштэ мэмнан дэк пийалан да вэсэла илыш толо. Тидэ ийыштэ мэ шкэнан йалэш „Пэлэдыш" колхозым организоватлышна. Мый тидэ жапыштэ комсорглан пашам ыштышым. Колхозым организоватлаш активнэ пол шышым.

Сталинский 7—8 миллиард пуд шурно вэрч коллэктивнэ кучэдал шогымо дэнэ мэмнан колхоз улан, пийалан да вэсэла колхоз илышыш савырныш. Тэний кумда колхоз пасу гыч кўкшӧ шурно лэктышым гэктар гыч 24 цэнтнэр

ВЭСЭЛОВ йолташ.

дэнэ нална. Тэний шкэнан стахановла паша ыштымылан ик паша кэчылан 20 килограмм дэнэ шурно логалэш.

Колхозник-шамычын матэриальнэ благосостойаньэ кушмаш дэнэ национальнэ форман да социалист содэржаньан культур кушкэш. Мэмнан шкэнан колхоз клубна уло. Клубышто патэфон, радио, молат улыт. Шушаш жапыштэ элэктростанций ыштымэ нэргэн шонымашнам шукташ шонэна. Тунам элэктро-тул кажнэ колхозникын пӧртшым, вольык фэрмывам волгалтараш тўҥалэш. Кызыт колхоз пасушто трактор дэн комбайн пашам ыштат. Тошто илыш дэн таҥастарымаштэ мэмнан илыш палаш лийдымын вашталтын. Улан, пийалан да вэсэла илышым мланна Лэнин Сталин партий да совэт власть пуэн. Тидлан мэ пашам эшэ сай ышташ ӧбэзан улына.

Вэсэлов.

„Пэлэдыш" колхозын прэдсэдатэльжэ. Косолоп р-н.

ТИДЭ ПИЙАЛЫМ КУГУ СТАЛИН ПУЭН

Мый Октьабрьын шочшыжо улам. Вўр йўшӧ капиталист кашакын властьыштым сўмырмэк, элым чыла контррэвольуционный вий дэч эрыктымэ граждан сар жапыштэ—1919 ийыштэ шочынам. Тэний мланэм лўаткандаш ий тэмын. Тидэ ийла поснак историчэский шотан. Кугу Октьабрь Социалистичэский рэвольуцийлан 20 идалык тэммэ ийын мый шкэнан пэлэдшэ социалистичэский государствын властьшын кўшыл органжым—Вэрховный Совэтым сайлымаштэ участвоватлаш тўҥалам. Совэт калыкын 20 ий жапыштэ ыштымэ пэш кугу сэҥымашыжым пэҥгыдэмдышэ Сталинский Конституций почэш Вэрховный Совэтыш прэмой всэобщо избирательный права дэнэ тайнэ йўкльымаш—тидэ путырак кугу сэҥымаш. Совэт гражданин тидэ праважэ—пэш кугу пийалжэ мыланэмат пуалтын.

Сталинский Конституций тунэмаш, пашам ышташ, каныш правам пэҥгыдэмдэн. Нинэ права-шамычым кучылташ чыла условийым пуэн. Мый тэний пэдрабфакым тунэм пытарэм, вузыш пураш йамдылалтам. Совэт йоча шамыч дэн молодьожым воспитатлымаштэ Лэнин—Сталин партийын, кугу Сталин вождьын тыгэ чот тыршэн шогымыштлан кӧрэ, мый тўҥалтыш школ гычак эрэ отличнэ тунэм толынам. Рабфакымат тыгак тунэмын пытараш шкэ ончыланэм задачым шындэнам.

Сталин йолташын инициатившэ почэш шуко ик шыван ава-шамычлан государствэнный полышым пумо нэргэн правитэльствын лукмо пунчалжэ мланэм, мыйын шольым дэн шўжарэм-шамычлан, мэмнан гай чыла совэт йоча-шамычлан путырак кугу условийым ыштэн. Мый авамын 10 икшывыжэ коклаштэ иктыжэ улам. Авам мэмнам ончаш государствэ дэч ий йыда полышым налын шога. 10 икшывэ кокла гыч кудытын тунэмына, молышт изи улыт. Эн кугужо мый улам. Мэмнан шонымашна иктэ: кугу Сталинын мэмнан вэрч тыгэ тыршымыжлан чыланат отличнэ тунэмаш да кугу шинчымашан совэт пашайэҥ лийын шуаш.

Совэт молодьожлан пийалым кондышо кугу Октьабрь рэвольуцийын 20 шо идалыкштэ кэчын мэ кугу вождь, ача да туныктышо Иосиф Виссарионович Сталинлан шокшо саламым колтэна.

Пийалан илышым пушо Сталин йолташлан тау!

Е. Н. Бэклэмишэва.

Йошкар-Ола пэдрабфакын 2-шо курсысо комсорг.

МАРИЙ АССР-ын СЭҤЫМАШЫЖЭ

Колхоз пасушто трактор дэн комбайн-шамыч пашам ыштат

Марий рэспубликысэ колхоз йал озанлык производство у куатлэ машиннэ тэхник дэн вийаҥын.

Рэспублик мучко:

Машино - тракторный станцийым организоватлымэ 17

Трактор чылажэ 1130

Комбайн (йужный дэн сэварный) 107

Кылта кырымэ машина (сложный да имньэ вий дэнэ ыштымэ) 400

Тўрэдмэ машина 3450

МТС дэн колхозлаштэ автомашина 138

Йал озанлыкыштэ пўн пашам 80 процэнт нарэ мэханизироватлымэ.

Коллэктивизаций

Тўжэм дэнэ тыгыдэ индивидуальнэ йэдиноличнэ озанлык-шамыч колхозыш ушнэныт.

Рэспублик кӧргыштӧ 1995 колхоз уло.

Озанлык шамыч шот дэн коллэктивизаций 88,8 проц.

Колхозышто ўдымӧ мланда 95,0 процэнт.

Капиталист эллаштэ

Пашадымэ, кӱчызылык да шужымаш эрэ йэшаралтэш

ГЭРМАНИЙЫШТЭ

Гэрман фашизм шучко сарлан йамдылалтэш. Сарлан йамдылалтмаш пашазэ дэн крэсаньык ӱмбач эртаралтэш. Тидлан фашист кашак пашадарым волтат, паша кэчым кугэмдат. Кызыт 10-11 шагатан паша кэчэ нэргэн официальнэ увэртарымэ.

Гэрманийыштэ фашизм миллион дэнэ шэмэрлан шужымашым кондэн. „Ӱй олмэш—пушко"—тэвэ фашизмын лозунгшо.

Йал озанлык эрэ йорлэштэш. Гэрманийыштэ 70 процэнт мландэ помэщик дэн кулак кашак кидыштэ. Трудовой крэстьйанство нинэ паразит кашакын кидыш дэнэ эксплоатироватлалтыт.

Кызыт Гэрманий мучко вӱран фашизм тэррор шарлэн шога. Пашазэ дэн крэсаньык-шамычым казнитлымаш, массэ дэнэ арэстоватлымаш, нуным тьурмаш кэ шындылмаш да концлагэрьыш колтылмаш—чылажат фашизмын йанлык тӱсыштым ончыктат. Ик 1936 ийыштэ гына фашист тьурма дэн катыргылаштэ 205 тӱжэм йэҥ орланэн. 1936 ийыштак 10 тӱжэм утла йэҥым казнитлымэ.

Фашист Гэрманий—тидэ тьурма, шужымаш, катыргэ да тэррор.

ЙАПОНИЙЫШТЭ

Тыштэ шэмэр-шамычлан илаш ӧн нэлэ условийым ыштымэ. Йапон войэнщинэ дэн импэриалист кашак пашазын пытартыш вӱрыштым пунчал луктыт. Пашадарым колымо дэч гына пуат. Шуко кугу прэдприйатийлаштэ 16-17 паша кэчым ыштымэ.

Крэсаньык-шамыч кавашта шӱдыр йолгымо годымак пашаш лэктыт да кастэнэ пычкэмышалтмэш ыштат. Тидлан нуно пашадарым пӧрымым тӱлашыштда вэс тӱрэдмаш мартэ шурным налашланат ситышын огыт нал. Йапон крэсаньыкын 5 ужаш гыч 3 ужашыжэ шужэн илат.

Крэсаньык-шамыч кӱчызыш савырнэныт. Нуно шужэн колымо дэч шкэ ӱдырыштым публичнэ пӧрт лаш, фабриклаш ужалат. Кызыт Йапонийыштэ 300 тӱжэм ӱдыр публичнэ пӧртлаштэ шкэ капыштым ужалкалэн илат.

Токийсэ „Ници - ници" газэт увэртара: „Тахоку провинцийсэ 700 тӱжэм дэч шагал огыл крэсаньык-шамыч шужэн шинчат".

„Кокумин" газэт: „Тахоку провинцийсэ крэсаньык-шамыч лышташым, пушэҥгэ шӱм дэн вожшым кочкын илат"—манын сэра.

ПОЛЬШЫШТО

Фашистский Польшыштo шужымаш, кӱчызылык да орлык эрэ йэшаралтэш.

Тидым польшо пэчатьат ончыктыдэ ок кэрт. Цэрковник - шамычын лукмо „Культур" лӱман журналыштэ Вилэнщиныштэ тэ ний шошым 100 тӱжэм йэҥ утла шужэн, манын возымо. Шужышо районлаш мийшэ коррэспондэнт тыгэ воза „Изи, пычкэмыш пӧртлаштэ шужэн илымаш дэнэ пуаҥгшэ, шӱйшӧ парэҥгым да тӱрлӧ шудым кочкын илышэ шонго дэн йоча-шамыч кийылтыт".

Социализм элыштэ

МИЛЛИОНЬЭР КОЛХОЗ-ШАМЫЧ КУШКЫТ

Узбэк ССР, Йанг Курган район Сталин лӱм колхоз 1936 ийыштэ 8.733 690 тэнгэ доходым налын.

Таджик ССР, Лэнинабад район, Ворошилов лӱм колхоз 5.280.000 тэнгэ доходым налын.

Туркмэн ССР, Сталин район, „Дэкан Бирлэшик" колхоз 5.280.000 тэнгэм.

Крым АССР, Алуштин район, Сталин лӱм колхоз 3.395.329 тэнгэ доходым налын.

Орджоникидзэ край, Арзгир район, 9 января лӱм колхоз 3.280.000 тэнгэм налын.

Азово-Чэрномор край, Тэмрьукск район, Шэвчэнко лӱм колхоз 3.143.000 тэнгэ.

Днэпропэтров область, Синэльников район, Лэнин лӱм коммун—2.336.946 тэнгэ.

Дагэстан АССР, Дэрбэнт район, Ларин лӱм колхоз—2.000.000 тэнгэ.

Молдав АССР, Слободзэйск район, „Красный пограничник" колхоз—1.500.000 тэнгэ.

Каргиз ССР, Масьинск район, „Большэвик" колхоз—1.389.000 тэнгэ.

Воронэж область, Кирсанов район, Лэнин лӱм колхоз—1.300.000 тэнгэ.

Горький область, Лысков район, Димитров лӱм колхоз—1.100.000 тэнгэ.

(„Крэстьянская газета" гыч).

Октьабрь кэчылаштэ Йошкар-Олаштэ мо лийшаш

7-шэ нойабрьыштэ 11 часлан Иубилэй площадьыш Октьабрь Социалистичэский Рэвольуцийын XX-шо идалыкшэ лӱмэш митингэ эртаралтэш. Митингэ дэч вара—дэмонстраций.

Кас дэнэ 5 часлан кинотэатрыштэ—кино, Маргостэатрыштэ 8 часлан марий спэктакль ончыкталтэш.

Прэдприйатийыштэ да учрэждэнийыштэ художэствэнэ кас эртаралтэш.

8-шэ нойабрьыштэ 10 час эрдэнэ прэдприйатылаштэ, учрэждэнийлаштэ, школлаштэ йоча утрэнник эртаралтэш.

12 часлан Маргостэатрэш йоча массовый концэрт, 8 час кастэнэ рушла спэктакль лийэш.

ТАУ, ОКТЬАБРЬ!

Кэнгэж эртэн, тольо шыжэ
Чал кочамат ушэш возэш.
Кузэ кызыт ила гынжэ
Кузэ ойла—палмэм шуэш.
Мый—уныкажэ мӱндыр вэлнэ
Кугу олаштэ тунэмам.
Куапэн, уло шӱмжӧ дэнэ
Коклан кочай воза мылам:
— Уныкам, Мирон, куан шӱмэм
Кузэ чытэм ончыктыдэ?
Чытэн ом кэрт кузэ илмэм
Тылат тачэ возыдэ.
Моктана кугэшнэн тачэ кэчын
Шочмо кушмо колхоз йал.
Улан илыш Моско вэчын.
Толын илыш—чын пийал!
Ожсо сэмын аҥа мучко
Пэсан шудо огэш куш.
Ойгым йӧршын Октьабрь мушко.
Шӱлалташат йандар йуж.
Кушкэш кэчын колхоз йалэм
Эл дэн пырльа тӱзланэн.
Кӱшкӧ кӱза куан алэм
Илыш мыйым рвэзэмдэн.
У шурно дэнэ толын шыжэ
Шӱдӧ пуд киндэ,—тэмын клат
Йӧрвар кочкыш—ӱй да пызэ
Колхоз йэшна улан илат.
Могай сылнын тӱзланэн илыш?
Илыш лийын ындэ улан, сай!
Конституцийым Сталин пуыш
Пэлэдыт кэчын ола дэн йал.
Канаш, тунэмаш, пашаланжэ,
Улына мэ тӧр праван.
Совэт Ушэм органлашкэ
Шкэ сайлэна ӱшан йэнгам.
Палэм мыйат: тушман-шамыч
Мэмнан эллан кӧланэн
Тӧчат элнам чыла вэрла гыч
Йӧршэш налаш шкан пайлэн.
Сай арала мэмнан границым
Вурс гайэ часовой.
Чиктэна эллан гранитым.
Мланна шэргэ Сталин ой.
Пийал ача—Лэнин-Сталин
Тидым пала кэч кӧат.
Мэмнан элна вийан лийын
Сэнгэн ок кэрт нигӧат!
Вийан лийжэ Кугу Октьабрь,
Вийан лийжэ партийна!
Колхоз тау тылат, Октьабрь,
Тулэт дэн волгалтэш тачэ тӱнья!

М. БОЛЬШАКОВ.

24 ШАГАТ АВЫРНАЛТШЭ ТАНКЫШТЭ

„Правда" газэтын Испанийыштэ улшо спэциальный коррэспондэнтшэ—Михаил Кольцовын возымо статьаж гыч. М. Кольцов йолташ тидэ статьаштэ Испанийсэ граждан сарын арагон фронтыштыжо рэспубликан танкист-шамычын гэройла кучэдалмэ эпизодым ончыкта (рэд).

Тачэ фашист кид гыч ик рэспубликанский танкын экипажшэ утлэн толын. Тидэ утлымаш—танкист-шамычын фашист дэн интэрвэнт кашак ваштарэш гэройла кучэдалмышт дэнэ лийын.

Кум лӱддымӧ танкист-шамыч правитэльствэнный частьын ончыл линийышкыжэ альэ толын гына шуыныт. Мэ нуным—йолташӧ, удыралт пытышэ-шамычым ӧндалына. Нуно нойэныт, эркын, но куанэн кутырат.

Шуко снарйад дэнэ лӱлдын, танкым шогалтымэ. Тудым фашист-шамыч авырэныт. Танкэ 12 шагат эрэ лӱлдын гынат, тушман кашак машина дэкэ гранатым кышкэн мийэныт да тудын ӱмбакшэ кӱзэн шинчыныт.

Экипаж илышыньэк сдаватлалташ огыл манын, танкэ кӧргэш тӱкылалтын шинчын. Фашист-шамыч танкэ ӱмбачын нунын дэкэ кычкыраш тӱҥалыныт. Рвэзэ-шамыч шып шинчэныт, колышыла койыныт.

Мӓтэжник кашак итальйанэц-шамыч дэнэ пырльа танкым почаш рэшитлышт. Танкым чӧгыт дэнэ кыраш, лом дэнэ ираш тӱҥальыч. Машина йӱлыдымӧ шкаф гай, сэмын пэш сайын пэтырымэ лийын. Кӧргӧ гычын тӱкылтыш дэн винта-шамыч пэнгыдын кучэныт.

Ик мыньар шагат почаш толашмэкышт, мӓтэжник кашак танкэ ӱмбаланак каваш да кочкаш шинчыч. Кочмэкышт танкэ ӱмбаланак шуйнэн возыныт. Тидэ жапыштэ танкэ кӧргыштӧ ик танкист тарваныш. Мӓтэжник-кашак тунамак машина ӱмбач волэн, танкым атаковатлаш пижыч.

Нуно танкын ӱлыл ужашышкыжэ зажигатэльнэ гранат-шамычым кышкаш тӱҥалыч, рэзингэ йӱлыш. „Мэ шып шинчэна да тамакам шупшын улына, йыр ваш авыралтмэ кӧргыштӧ кучэдалмылан 19 шагат эртыш"—каласкала командир.

Тул йӱлэн да адак йӧрэн. Тудо бэнзин бакэ дэкэ йӱлэн шуын огыл. Танкист-шамыч тушман кашакын каҥгашымыштыжат ко лыштыныт. Мӓтэжник кашак экипажым йӧршӧш пытараш рэшитлэныт. Машинаштэ нунын колышо капыштым ужмэшкэ, альэ нуным машина гыч шупшын лукмэшкэ атаковатлымым чарнаш огыл, манын каҥгашэныт.

Танкэ ӱмбак у атакэ тӱҥальэ. Ылдэ нымоланат ӱшанаш огэш лий. Кум бойэц-шамыч тушман кашак машина кӧргыш пурэн кэртыт гын, тудо жапыштэ шкэныштым шкэ пытараш шонэныт.

Кэнэта нунын воктэнак снарйад пудэштмэ йӱкым кольыч, вара вэсэ пудэштэ, кумышо, сусыргышын кычкырымэ йӱкшӧ шокташ тӱҥальэ. Рэспубликанский артиллэрий, вара адак рэспубликанский танкт-шамыч йӱд развэдкэ дэч вара танкэ дэнсэ мӓтэжник кашак ӱмбак точно лӱлдаш тӱҥалыныт да танкэ йыр огнэвой завэсым ыштэныт.

Лӱлдмаш чарныш. Фашист-шамычат, очыни, куржыныт да шылыныт. Рэ шайышэ минут толын шуын. Тидэ жапым кучылт мошташ кӱлын, вэт тидэ утлышашлан йэдинствэнэ ӱшанаш. Танкын командиржэ пушкым пыкшэ гына савырыш да кум кана лӱйыш. Вара кӧгӧным налын, башньэ командирлан пуыш да тудлан куржаш кӱштыш. Куржшо йэҥ ӱмбакэ фашист кашак лӱлдаш тӱҥальыч. Тудо чоҥгата шэнгак камбозыш. Командир виш коймаш дэкэ пулэмьотым виктарэн шындыш да танкэ виктарышылан куржаш приказым пуыш.. Пытартышлан тудо шкэ куржо.

Мӓтэжник-шамыч нунын ӱмбак пэш вийан лӱлдыныт. Танкист шамыч фашист кашакын лӱйэн чарнымэшкышт мландэ воктэнэ кийэныт. Вара адак куржыныт. Тыгэ авырналтшэ танкыштэ нунын кучэдалмыштлан лачак 24 шагат тэмын.

Нинэ айдэмэ-шамычым мо утарэ? Вэт нуно тӱжэм, тӱжэм пачаш йомшо лийыныт. Нуным тушман дэкэ нэпримиримэ лиймышт утарэн. Шкэ илышыштын пытартыш шагатыштым, кэч пытартыш шӱлышыштым, шкэ шодын пытартыш кана подылмо шӱлышыжым, кэч шкэ частнэ рвэзэ шинчан пытартыш кана ончалмыжым фашизмлан пуаш кӧныдымышт утарэн.

„Правда" гыч.

Отв. рэдактор— Г. М. ЭРСКИЙ.

Упол. Марлита А-445. Тираж 2860 Йошкар-Ола, Маргосиздатын 1-шэ типогр. ВЛКСМ Маробком дэн горком орган. Савыктышэ, М. К